

Kleur
mee het
landschap

WAT IS DIT? ONTDEK HET OP PAGINA 4

Een vroege lente bloeit

Tijdens onze voorjaarswandeling op 30 maart in het Reigersbos mochten we nogmaals ervaren dat het landschap en de mensen die erin actief zijn heel inspirerend kunnen werken. Geen betere manier dus om de vroege lente in te zetten met een gepassioneerd betoog van mede-eigenaar en gelegenheidsgids Roland Le Grelle over de cultuurhistorische parel die het Reigersbos is.

De resultaten die geboekt zijn in het behoud en herstel van dit stukje landschap mogen een voorbeeld zijn van de samenwerking tussen eigenaar, bosgroep en regionaal landschap.

Dat we in de rest van 2014 de ingeslagen weg verder zetten mag blijken uit de projecten en activiteiten die we toelichten in deze krant.

Zo kan je o.a. kennis maken met een project over kleine landschapselementen voor jonge landbouwers in Stabroek, over dreven in Brecht en over stadslandbouw in Deurne. Je vindt ook een bijdrage over recent ontdekt erfgoed uit de Eerste Wereldoorlog in onze regio.

Natuurlijk nodigen we je ook uit voor onze jaarlijkse zomerpicknick op zondag 3 augustus die dit jaar doorgaat op het kasteeldomein De Renesse in Malle. Samen met vzw Domein De Renesse zetten we dit historisch stukje Malle in de kijker. Kom dus zeker langs en geniet samen met ons van een heerlijke picknick en het mooie landschap!

Veel leesplezier,

Rik Röttger

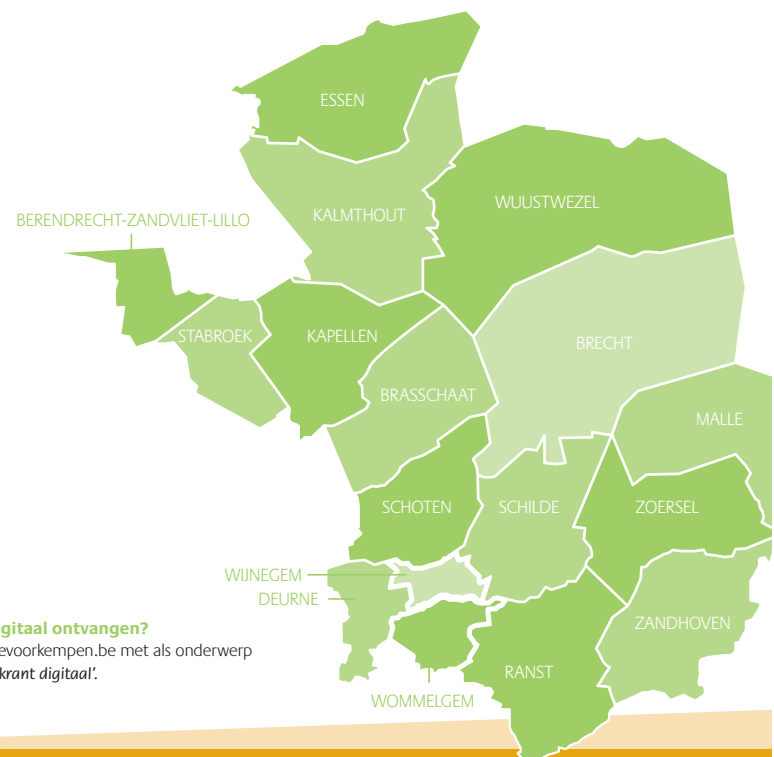
Voorzitter, Gedeputeerde van Leefmilieu

Regionaal Landschap de Voorkempen

... is een **streek** gekenmerkt door een zeer gevarieerd landschap met bossen, natuurgebieden, beekvalleien, heidegronden, uitgestrekte landbouwgebieden en heel wat waardevol historisch erfgoed zoals kastelen, parken en forten.

... is een **samenwerkingsverband** tussen de provincie Antwerpen en de 16 aangesloten gemeenten, district Deurne, Berendrecht, Zandvliet en Lillo en 2 districten en tal van verenigingen uit de sectoren natuur, landbouw, jacht, toerisme en recreatie.

... **werkt aan** de bescherming en het beheer van **het landschap** van de Voorkempen en het vergroten van draagvlak voor natuur- en landschapszorg.

Wil je deze landschapskrant digitaal ontvangen?

Stuur dan een mailtje naar info@rldevoorkempen.be met als onderwerp 'Ja, ik ontvang graag de Landschapskrant digitaal'.

Meer weten? www.rldevoorkempen.be

LIKE Regionaal Landschap de Voorkempen OP FACEBOOK | Schrijf je in op de NIEUWSBRIEF via info@rldevoorkempen.be

In beeld

INSPIRATIETOER STADSLANDBOUW

Op 15 april organiseerde Regionaal Landschap de Voorkempen een excursie in het Gentse rond stadslandbouw. De hele dag lieten een 10-tal deskundigen uit de Voorkempen zich inspireren door projecten waar stadslandbouw gecombineerd wordt met thema's als sociale integratie en herbestemming van opgegeven industriële sites. Hiermee zijn de zaadjes gezaaid voor enkele Voorkempen-projecten zoals 'Boer op in de stad'.

Vlaanderen
verbeelding werkt

De natuur kadert in een ontwikkelend project "Droogtebestendigheid Landbouw en Milieu" van de Vlaamse Overheid. Met steun van het Departement Landbouw, Natuur en Energie, het Departement Landbouw en Visserij, de Vlaamse Landmaatschappij en het Agentschap voor Natuur en Bos.

UNIEKE VOORJAARSWANDELING IN KASTEELDOMEIN REIGERSBOS EEN SUCCES

Ruim 75 wandelaars uit de Voorkempen namen op zondag 30 maart deel aan een geleide wandeling in het Reigersbos in Berendrecht. Graaf Daniel Le Grelle en zijn zoon Roland nodigden iedereen uit voor een rondleiding in het kasteeldomein naar aanleiding van verschillende terreinrealisaties die in samenwerking met de Bosgroep Antwerpen Noord en het regionaal landschap werden gerealiseerd. Gelegenheidsgids Roland Legrelle liet de deelnemers op deze zonnige lentedag genieten van een uniek stukje historisch landschap op de grens tussen polder en haven van Antwerpen.

WAT(-ER)CONSERVERING) IS DAT?

Door simpele stuwtes te plaatsen in perceelsgrachten van tuin- en landbouwers, kan er regenwater gebufferd worden. Aan de hand van een gratis brochure licht Regionaal Landschap de Voorkempen hen in over het toepassen van waterconservering op kleine schaal. Je kan deze brochure terugvinden in het gemeentehuis van Brecht, Wuustwezel, Essen en Kalmthout. Bestellen kan ook via info@rldevoorkempen.be of telefonisch op 03 312 87 11.

Provincie Antwerpen

Vlaanderen
verbeelding werkt

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland!

de Voorkempen
REGIONAAL LANDSCHAP

Vergeten linies

Antwerpse bunkers en loopgraven door de lens van Leutnant Zimmermann (1918) zet aan de hand van historische Duitse luchtfoto's uniek militair erfgoed in de provincie Antwerpen in de kijker. Vele elementen die belicht worden, zijn een unicum voor België en zelfs voor Europa.

Op een heldere januaridag in 1918 verzamelt Leutnant Josef Zimmermann zijn team op het militaire vliegveld van Schaffen in Diest. Hij heeft de opdracht gekregen de eigen, Duitse verdedigingslinie in de provincie Antwerpen te fotograferen. Vanuit zijn tweedekker overziet hij de tientallen forten, schansen, geschutopstellingen en loopgraven. Ook langs het kanaal Dessel-Turnhout-Schoten is het zicht uitstekend: ideaal voor het maken van goede luchtfoto's die kunnen dienen om de uitvoering en de camouflage van de stellingen te controleren. De foto's worden ontwikkeld en geanalyseerd, waarna ze in dikke dossiers verdwijnen en vergeten raken. Na de oorlog komen de foto's via Berlijn, Moskou en Parijs in Brussel terecht. Pas in 2007 duiken ze weer op.

In 'Vergeten linies, Antwerpse bunkers en loopgraven door de lens van Leutnant Zimmermann (1918)' ontdekt u niet alleen alle details van deze unieke luchtfotoreeks. Ook het onderzoek dat tot de herontdekking van de linie heeft geleid, de 400 bunkers en de 10 kilometer loopgraven die nu nog in de provincie bewaard zijn, komen uitgebreid aan bod.

Het boek laat u kennismaken met dit zeer goed bewaard militair erfgoed, met elementen die uniek zijn voor België en

zelfs voor Europa, en gaat in op een minder gekend en onderbelicht aspect van de Grote Oorlog. Die woedde immers niet alleen aan het westelijke front, maar drukte ook honderd kilometer daarvandaan in bezet gebied zijn stempel op het landschap en op het dagelijkse leven.

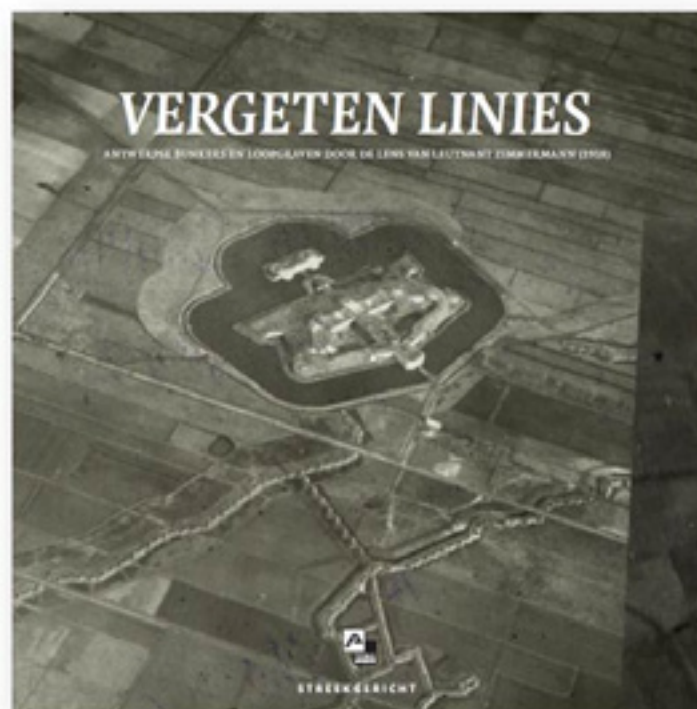

Meer info?

Vergeten Linies, Antwerpse bunkers en loopgraven door de lens van Leutnant Zimmermann (1918)

Twee rijk geïllustreerde boekdelen, 280 en 212 pagina's

Kostprijs: 30 euro. Te koop bij provincie Antwerpen en bij verschillende partners en boekhandels.
cultuurloket@admin.provant.be
03/2406630
www.provant.be/vergetenlinies

Provincie Antwerpen

UNIVERSITEIT GENT

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

100 GREAT WAR 14-18

EUROPESE LANDBOUWFONDS VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING

FLANDERS FIELDS

DE GROOTE OORLOG, OOK IN DE PROVINCIE ANTWERPEN?

De Groote Oorlog roept spontaan beelden op van de loopgraven in de West-Vlaamse frontstreek. Maar ook in de provincie Antwerpen heeft de oorlog hevig gewoed en dat had een grote impact op het dagelijkse leven. De provincie speelde een cruciale rol tijdens de eerste maanden van de oorlog en ook daarna. Denk maar aan de belegering van de Antwerpse forten, de dodendraad, het smokkelen, spionage, het verzet...

In de provincie Antwerpen zijn er tal van activiteiten te doen die in het teken staan van '100 jaar Groote Oorlog'. Je kan ze ontdekken op www.antwerpen1914-1918.be

Ook het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) zal de volgende jaren de link tussen natuur en de oorlog in de verf zetten. ANB zaaide de afgelopen maanden al 47 hectare klapproosakkers die verspreid zijn over de 5 Vlaamse provincies. Deze zomer kleuren de Vlaamse velden rood. Deze eer komt ook het Mastenbos in Kapellen toe. Ga er deze zomer dus zeker een kijkje nemen en sta even stil te staan bij wat 100 jaar terug is gebeurd.

Je kan er vanaf oktober ook het 'Loopgravenpad Mastenbos' bezoeken. Groepen kunnen daarvoor gebruik maken van een gespecialiseerde gids. Voor scholen komt er een begeleidend pakket, met achtergrondinformatie. Je kunt je bezoek nu al reserveren via grooteoorlog@kapellen.be. Vermeld daarbij zeker of je een gids wenst en om welk soort groep het gaat (volwassenen/scholieren).

Bunker, uit 1917, in Mastenbos © Wouter Cheyle

Jong geleerd oud gedaan!

Voor velen onder ons gaat landbouw over het telen van planten of het kweken van dieren. Maar landbouw gaat ook over het in goede landbouw- en milieukonditie houden van gronden en de zorg voor de open ruimte en het landschap. Op die manier zijn landbouw en biodiversiteit onlosmakelijk verbonden met elkaar! Biodiversiteit kan positief zijn voor landbouw (functionele agrobiodiversiteit) maar kan ook schade berokkenen. De landbouwer heeft dus direct belang bij de zorg voor biodiversiteit. Het gebruik van functionele agrobiodiversiteit en agromilieumaatregelen kunnen de land- en tuinbouwers helpen om op een duurzame manier ons voedsel te produceren.

Onze jonge land- en tuinbouwers aan de basis van hun carrière, tijdens hun opleiding, bewust maken van de mogelijkheden om te werken met functionele agrobiodiversiteit en agro-

milieumaatregelen, dat is wat het Regionaal Landschap wil laten zien met het project 'Jong geleerd oud gedaan'. Regionaal Landschap de Voorkempen gaf naar aanleiding van dit project een aantal lessen in de 2e graad Plant-, Dier- en Milieutechnieken van het PITO (Provinciaal Instituut voor Technisch Onderwijs) in Stabroek. Ze kregen les over de agrobeheermaatregelen, bestuivende insecten, natuurlijke vijanden en over kleine landschapselementen en bloemrijke akkerranden. De studenten zaaiden ook zelf een fauna-akker in op één van de percelen van het PITO. Op initiatief van Natuurpunt Voorkempen zijn ze ook druk in de weer met het maken van bijenhôtels. Als afsluiter van het schooljaar zullen ze in juni nog op excursie gaan naar een landbouwer die werkt met agromilieumaatregelen en wordt één van hun bijenhôtels feestelijk ingehuldigd in een natuureservaat 'De Bonte Klepper' van Natuurpunt.

Dit initiatief kadert in een overkoepelend project "Draagvlakverbreiding Landbouw en Milieu" van de Vlaamse Overheid. Met steun van het Departement Landbouw en Visserij, de Vlaamse Landmaatschappij en het Agentschap voor Natuur en Bos.

Geef jouw favoriet plekje een buiten-gewoon feest cadeau!

Afgelopen maanden gingen de Antwerpse regionale land- schappen en Landschapspark Zuidrand met de groene bezem doorheen 50 verrommelde plekjes in onze provincie. Ook in het werkingsgebied van Regionaal Landschap de Voorkempen werden er zeventien buitengewone plekjes aangepakt met de hulp van de betrokken gemeenten, buurtbewoners en enthousiastelingen. Alle opknop- en ingroeningswerken worden per plekje uitgebreid beschreven op de website.

Als feestelijke afsluiter van dit project krijgen de mooiste 'buiten-gewone plekjes' van de provincie Antwerpen een heus feest cadeau. Stem dus op jouw favoriet plekje via www.buitengewoneplekjes.be naar de overwinning en kom samen met je vrienden en familie mee vieren.

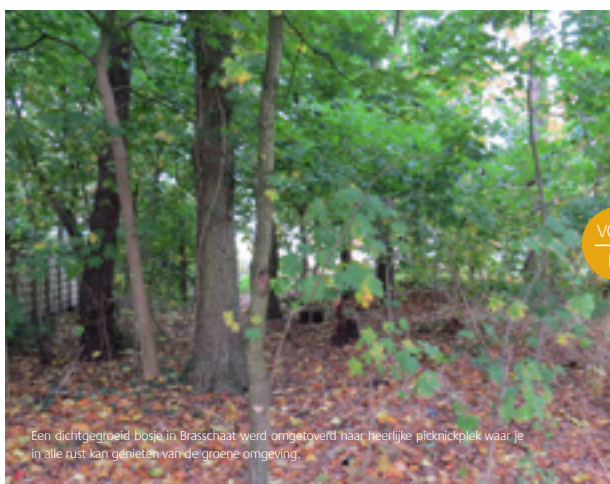
De wedstrijd loopt van 2 juni tot 31 juli.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland!

In Essen lag de spoorwegberm er vroeger wat verloederd bij. Nu is het een heus bijenparadijs geworden!

Een dichtgegroeid bosje in Brasschaat werd omgetoverd naar heerlijke picknickplek waar je in alle rust kan genieten van de groene omgeving.

REGIONAAL LANDSCHAP DE VOORKEMPEN

Tel.: 03 312 87 11 | info@rldevoorkempen.be | www.rldevoorkempen.be

Op de zomerkalender

Zomerpicknick

Ooit al gehoord van gigantische mammoetbomen? Wist je dat er zoiets als een ijskelder bestaat? Heb je in de zomer ook altijd zo'n zin je rood-wit geruit dekontje boven te halen en zalig te genieten van een heerlijke picknick in het groen? Noteer dan **zondag 3 augustus** in je agenda! Het Domein de Renesse is dan het decor voor de gezelligste zomerpicknick van het jaar, georganiseerd door Regionaal Landschap de Voorkempen. Je kan dan de ijskelder bezoeken, bekijken welke diertjes er leven in de oude blusvijver van het domein, op jacht gaan naar mammoeten in het park en tal van andere ontdekkingen doen! Je picknick reserveren kan vanaf 23 juni, het dekontje mag je zelf meebrengen.

Samen met vzw Domein de Renesse en de gemeente Malle, bezorgt Regionaal Landschap de Voorkempen je een onvergetelijke dag!

Zondag 3 augustus, vanaf 11u30

Meer info en je picknick reserveren kan via www.rldevoorkempen.be of 03 312 87 11.

Stripperdepip hoera!

Spring op de fiets en verken samen met bekende striphelden als Suske en Wiske en De Kiekeboes de leukste plekjes van de strip-gemeenten. Fiets de ganse striproute en verzamel de unieke stripstempels in de deelnemende gemeenten en beleef een onvergetelijke ervaring in deze mooie regio waar strips tot leven komen en het avontuur om een echte strip-held te worden lonkt!

Alles te weten komen over de Striproute en je striphelden?
Surf snel naar www.striproute.be

Pitten in een boom of geblinddoekt op stap in een arboretumtuin?

De zeppelin van Terra Nova strijkt deze zomer weer neer op onverwachte plekjes dicht bij huis! Zo kan je van 1 juli tot 31 augustus in Wuustwezel komen 'Pit kamperen'. Kunstenaar Dré Wapenaar ontwierp hiervoor 4 kunstige boom-pitten. Klim met laddertjes naar boven en slaap als een echte avonturier in zo'n boom-pit! In de ochtend volgt een gezond ontbijt. De durvers onder ons kunnen in juli en augustus de arboretumtuin van Kalmthout geblinddoekt én op goed gevoel ontdekken. Een gids neemt je mee op sleeptouw doorheen een nieuwe dimensie: zo ruik, hoor, voel en smaak je de schoonheid van de natuur.

Reserveren of wil je een ander onvergetelijk avontuur beleven?
Surf dan naar www.terrannova2014.be

Nacht van de Vleermuis

In het weekend van vrijdag 29 en zaterdag 30 augustus 2014 wordt de 18e internationale Nacht van de vleermuis georganiseerd. Meer dan 30 landen doen hier aan mee. Ook in de Voorkempen worden tal van vleermuisexcursies georganiseerd!

Fort Oelegem is de belangrijkste vleermuisoverwinteringsplaats van Vlaanderen. Tussen oktober en april overwinteren er elk jaar zo'n 1200 vleermuizen. Op nazomeravonden komen de vleermuizen rond en in de fortgebouwen "zwermen", om hun overwinteringsplekjes te verkennen en om te paren.

Op **14 juni** (21u), **30 augustus** (21u) en **20 september** (20u) worden er vleermuizen-infoavonden gehouden in Fort Oelegem (Goorstraat 18, 2520 Oelegem). Aansluitend gaan we op stap met een batdetector door de fortgebouwen. Op **vrijdag 18 juli** om 21u is er ook vleermuizen-observatie i.s.m. ANKONA.

Inschrijven en info? Dat kan via mail info@fortoelegem.be of telefonisch op via 0475/29 04 87. Niet vergeten: waterdichte schoenen, zaklamp, een warme trui!

Ook in Oostmalle staat er een feestelijke Nacht van de Vleermuis op het programma. Op **vrijdag 29 augustus** viert de vleermuizenwerkgroep zijn 20-jarig bestaan met een heus vleermuizenspel voor kinderen met aansluitend een rondwandeling op het domein van de Renesse. Je bent welkom vanaf 19u, de activiteiten starten om 19u30.

WAT IS DIT?

Lindegalmijt

Deze rode kegeltjes kom je vaker tegen dan je zou vermoeden. Volgende keer als je een linde tegenkomt moet je maar eens goed kijken. Op het einde van het voorjaar verschijnen bovenop het blad rode of geelgroene kegeltjes die 5 à 10 mm groot zijn. Het zijn de galen van de lindegalmijt. Een gal is een woeking van de plant zelf, ontstaan door de galmijt die haar eieren in de plant legt. De gal dient als behuizing en voedsel voor de larve. Dit fenomeen is evenwel niet schadelijk voor de ontwikkeling en groei van de boom.

De linde kent een lange traditie in ons volksgeloof. Al in de tijd van de Kelten en Germanen was de Linde een heilige boom. De geest van de linde gold als beschermer voor huizen, bronnen en kerken. Huwelijken werden gesloten onder de linde. Later kregen ze ook een praktisch nut. Leilindes werden vaak naast de melkschuur gezet. In hun schaduw bleef het gebouw in de zomer koel wat de houdbaarheid van de melk ten goede kwam.

AANPLANT NOTTEBOHM IN BRECHT

Ook in dreven wordt vaak voor deze soort gekozen. Dreven zijn nuttige elementen voor tal van planten en dieren als leef- en verbodingsgebied (bv. voor vleermuizen). Bovendien zijn de kleine bloemen van de linde een aantrekkingspool voor tal van bestuivers zoals bijen en vlinders. Regionaal Landschap de Voorkempen zet zich actief in voor het aanplanten van nieuwe dreven, het behoud en het herstel van bestaande dreven en het verlenen van advies.

In het domein Nottebohm in Brecht is gekozen om een oude dreef te vervangen door een nieuwe lindedreef. En het resultaat mag gezien worden:

Voor de volledige activiteitenkalender, neem een kijkje op onze website

WWW.RLDEVOORKEMPEN.BE

COLOFON De Landscapskrant is een uitgave van het Regionaal Landschap de Voorkempen vzw. | V.U.: Ines Van Limbergen, Regionaal Landschap de Voorkempen vzw | Kasteeldreef 55 | 2980 Zoersel | T 03 312 87 11 | info@rldevoorkempen.be | www.rldevoorkempen.be | Oplage: 144 000 ex
Redactie: RL de Voorkempen vzw | Lay-out: Nadruk.be | Druk: Gedrukt met biologische inkt op FSC-gecertificeerd papier | Het Regionaal Landschap wordt financieel gesteund door de Vlaamse Overheid, Provincie Antwerpen, de stad Antwerpen, de gemeenten Brasschaat, Brecht, Essen, Kalmthout, Kapellen, Malle, Ranst, Schilde, Schoten, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven en Zoersel en de districten Berendrecht, Zandvliet en Lillo van de stad Antwerpen. De Landscapskrant wordt gratis verspreid bij alle inwoners van deze gemeenten en verspreid op centrale punten in de districten Deurne, Berendrecht, Zandvliet en Lillo van de stad Antwerpen.

